

Maksakuvien semanttinen segmentointi (Liver Medical Image Semantic Segmentation)

ltä-Suomen yliopisto Luonnontieteiden ja metsätieteiden tiedekunta Tietojenkäsittelytieteen laitos

> Denis Eskelinen ja Lauri Komulainen

Sisällys

1 Projektin kuvaus ja ratkaisumenetelmät	3
2 Toteutus	
2.1 Mallin koulutusstrategia ja tulokset	
2.2 Mallien suorituskyky	
3 Johtopäätökset	8
4 Lainaukset ja viittaukset	9
5 ltsearvoinnit	10
Liitteet	12

1 Projektin kuvaus ja ratkaisumenetelmät

Semanttinen segmentointi on kuvankäsittelytekniikka, jossa kuva jaetaan merkityksellisiin osiin siten, että jokaiselle pikselille määritellään oma luokka. Tämä mahdollistaa esimerkiksi maksan erottamisen muista elimistä ja kudoksista lääketieteellisissä kuvissa. Manuaalinen segmentointi on kuitenkin hidasta ja altis inhimillisille virheille, joten automaattiset segmentointimenetelmät tarjoavat mahdollisuuden vähentää ihmisten tekemiä virheitä ja nopeuttaa prosessia.

Tässä projektissa keskitytään kuvien segmentointiin, jossa tavoitteena on jakaa kuvat tarkasti eri alueisiin ja objekteihin pikselitasolla. Kuvasegmentointi on erityisen tärkeää lääketieteellisessä kuvantamisessa, jossa kudosten, elinten ja mahdollisten sairauksien tunnistaminen on olennaista sekä diagnoosin että hoidon suunnittelun kannalta. Tarkka segmentointi mahdollistaa kuvista saadun tiedon hyödyntämisen esimerkiksi automaattisessa analyysissä, jossa tietokoneavusteiset työkalut voivat tukea lääkäreiden työtä.

Syväoppiminen ja erityisesti U-Net-arkkitehtuuri ovat osoittautuneet erittäin tehokkaiksi lääketieteellisten kuvien segmentoinnissa. U-Net on konvoluutio-neuroverkko, joka on suunniteltu nimenomaan lääketieteellisten kuvien analysointiin. Sen rakenne yhdistää alas- ja ylöspäin suuntautuvat osat, mikä mahdollistaa sekä laajojen että yksityiskohtaisten piirteiden hyödyntämisen tarkassa segmentoinnissa. U-Net pystyy erottamaan kuvan alueet tarkasti pikselitasolla ja soveltuu erityisen hyvin tilanteisiin, joissa harjoitusdataa on saatavilla rajallisesti.

Projektin tavoitteena on rakentaa U-Net-arkkitehtuuriin perustuva neuroverkkomalli, joka kykenee saavuttamaan korkean tarkkuuden segmentointitulokset ja toimimaan luotettavasti myös pienellä datamäärällä.

2 Toteutus

Mallimme on toteutettu Python-ohjelmointikielellä hyödyntäen PyTorch-koneoppimiskirjastoa. Mallin toteutus on jaettu kolmeen erilliseen tiedostoon:

- 1. **Main.py**: Tämä tiedosto käynnistää koulutusprosessin ja luo raportin.
- 2. **Model.py**: Tämä tiedosto sisältää mallin arkkitehtuurin ja logiikan mallin kouluttamiseksi erilaisilla hyperparametriyhdistelmillä.
- 3. data_handler.py: Tämä tiedosto vastaa datan esikäsittelystä.

Malli perustuu U-Net-arkkitehtuuriin, ja sen rakenne koostuu seuraavista osista:

- Konvoluutiolohkot: conv_block- funktio luo konvoluutiolohkoja, joissa on kaksi peräkkäistä konvoluutiokerrosta kernelikoolla (Kernel size) 3x3 ja reunuksella (Padding)
  Jokaisen konvoluutiokerroksen jälkeen seuraa erän normalisointi (Batch Normalization) ja ReLU-aktivaatio. Ylikouluttamisen estämiseksi dropout-kerros on lisätty ensimmäisen aktivointikerroksen jälkeen.
- 2. **Alasajovaihe (kontraktio):** Kerrokset *conv1-conv4* muodostavat alasajovaiheen. Jokainen kerros sisältää konvoluutiolohkon, jota seuraa maksimipoolauskerros *pool1-pool4*, jossa kernelikoko (Kernel size) on 2x2 ja askellus (Stride) 2. Tämä vaihe pienentää kuvan spatiaalista resoluutiota asteittain samalla, kun piirteiden (kanavien) määrä kasvaa. Tämä mahdollistaa sen, että verkko oppii korkeamman tason piirteitä.
- 3. **Pullonkaulakerros (bottleneck):** *conv5* toimii pullonkaulana alasajo- ja ylösajovaiheiden välillä. Se koostuu konvoluutiolohkosta, joka sisältää kaksi konvoluutiokerrosta, erän normalisoinin (Batch Normalization), ReLU-aktivoinnin ja dropout-kerroksen.
- 4. **Ylösajovaihe** (ekspansio): Transponoidut konvoluutiokerrokset *up6-up9* konvoluutiolohkot *conv6-conv9* muodostavat ylösajovaiheen. Tässä vaiheessa kuvan spatiaalinen resoluutio palautetaan asteittain alkuperäiseen kokoonsa. Lisäksi ylösajovaiheessa hyödynnetään skip connection -yhteyksiä, joissa alasajovaiheen ominaisuuskartat yhdistetään ylösnäytettyihin ominaisuuskarttoihin. Tämä mahdollistaa hienojakoisempien piirteiden säilyttämisen ja parantaa segmentointituloksia.

5

5. **Lähtökerros:** Lopuksi kerros *conv10* on 1x1 konvoluutio, joka

ominaisuuskartan haluttuun lähtökanavien määrään, tässä tapauksessa yhteen.

Mallin lähdekoodi on saatavilla julkisessa GitHub-repositorissa osoitteessa:

https://github.com/LauriKomulainen/Liver Medical Image Semantic Segmentation.

2.1 Mallin koulutusstrategia ja tulokset

Mallin koulutuksessa pyrimme löytämään optimaalisen hyperparametriyhdistelmän, joka

maksimoisi suorituskyvyn ja parantaisi yleistymiskykyä. Yksittäisen koulutuskierroksen kesto

vaihteli hyperparametrivalinnoista riippuen noin 1–4 tuntia, joten laajan grid search -haun

käyttö ei ollut aikataulullisesti mahdollista. Tämän vuoksi hyödynsimme main.py-tiedostossa

toteutettua satunnaista hyperparametrien valintaa.

Teimme yhteensä 15 koulutusta erilaisilla hyperparametriyhdistelmillä: 10 niistä suoritettiin

Adam-optimointialgoritmilla ja 5 SGD-optimointialgoritmilla. Lisäsimme myös model.py-

tiedostoon early stopping-mekanismin, joka keskeytti koulutuksen automaattisesti, jos

validaatiohäviö ei parantunut kolmen peräkkäisen koulutuskierroksen (epochin) aikana. Tämä

mahdollisti ylikoulutuksen havaitsemisen ja koulutuksen lopettamisen ennen suorituskyvyn

heikkenemistä.

Koulutus suoritettiin kahdella tehokkaalla tietokoneella. joissa molemmissa

suorituskykyinen prosessori ja näytönohjain. Satunnaisen haun avulla valitsimme

hyperparametriyhdistelmiä seuraavista arvoista:

Eräkoko (batch size): [4, 8, 16]

Oppimisnopeus (learning rate): [1e-3, 1e-4, 1e-5]

Dropout-määrä: [0.1, 0.2, 0.3, 0.4, 0.5]

Optimoijatyyppi: [Adam, SGD]

Epoch-määrä: [10, 15, 20]

2.2 Mallien suorituskyky

Jokaisesta mallista on koottu oma raportti liitteisiin. Raportit löytyvät myös 'model reports'-kansiosta, joka sijaitsee lähdekoodin juuressa. Ne sisältävät keskeiset suorituskykymittarit, kuten mloU- ja mPA-arvot, käytetyt hyperparametrit, harjoitus- ja validointitappiot sekä segmentointikuvat. Tulosten perusteella Malli 10 suoriutui parhaiten, ja sen hyperparametrit olivat:

• Eräkoko: 4

Oppimisnopeus: 0.001

• **Dropout-arvo**: 0.1

• **Optimoija**: Adam

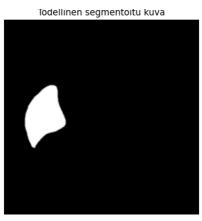
• Kierrosten määrä (Epochs): 15

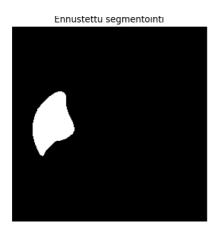
Tällä parametriyhdistelmällä saavutettiin mIoU-arvo **0.9749** ja mPA-arvo **0.9978**, mikä osoittaa mallin erinomaista segmentointitarkkuutta ja yleistymiskykyä validaatiodatan kanssa. Lopullinen malli tallennettiin *unet_model.pth* -tiedostoon, mikä mahdollistaa sen suoran lataamisen ja käyttöönoton ilman uudelleenkoulutusta. Tallennettu *unet_model.pth* malli on saatavilla lähdekoodin juuressa.

Alla 'Malli 10' esimerkkikuvat: vasemmalla näkyy alkuperäinen kuva, keskellä todellinen segmentointi (label), ja oikealla mallin ennustama segmentointitulos.

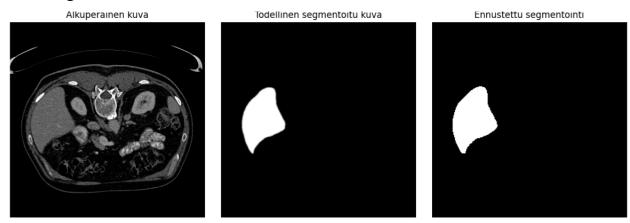
Kuva 1, segmentation_result_012

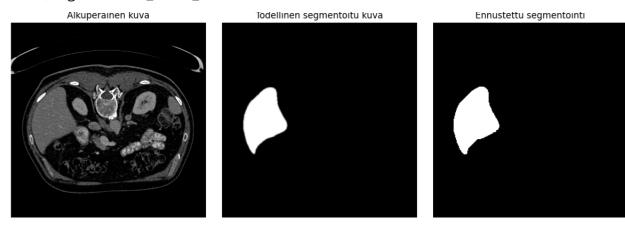

Kuva 2, segmentation_result_015

Kuva 3, segmentation_result_016

3 Johtopäätökset

Hyperparametrikokeilujen tavoitteena oli löytää optimaalisin yhdistelmä, joka maksimoi mallin suorituskyvyn ja yleistymiskyvyn segmentointitehtävässä. Jokaiselle mallille mitattiin keskeiset suorituskykymittarit, kuten mloU- ja mPA-arvot, sekä visualisoitiin harjoitus- ja validointihävion kehitys.

Tulosten perusteella **Malli 10** osoittautui kokeilun parhaaksi malliksi, sillä se saavutti mloU-arvon **0,9749** ja mPA-arvon **0,9978**, jotka olivat hieman parempia kuin Mallin 8 sekä Mallin 9 arvot. Mallin 10 hyvä suorituskyky vaikuttaisi olevan yhteydessä sen pieneen eräkokoon, keskiarvoiseen oppimisnopeuteen, matalaan dropout-arvoon sekä Adam-algoritmiin. Mallin häviökäyrät osoittavat myös selkeää laskua ilman merkkejä ylikoulutuksesta, mikä viittaa sen vahvaan yleistymiskykyyn.

Analysoimalla muita malleja huomasimme, että SGD-optimointialgoritmi oli yhteydessä heikkoon mloU- sekä mPA-arvoon. Tämän lisäksi suurempi eräkoko sekä korkeampi dropoutarvo heikensivät mallien suorituskykyä mikä viittaa siihen, että pienempi eräkoko sekä matalampi dropout-arvo tukevat paremmin mallin kykyä oppia segmentoinnin hienovaraisia piirteitä.

Mallia koulutettiin varsin pienellä data määrällä. Jatkossa mallin kouluttaminen laajemmalla ja monipuolisemmalla datalla voisi merkittävästi parantaa mallin suorituskykyä. Suurempi datamäärä mahdollistaisi mallin oppia paremmin segmentoinnin hienovaraisia piirteitä. Suorituskykyä voitaisiin myös parantaa kokeilemalla dynaamisesti säätyvää oppimisnopeutta, jossa oppimisnopeus mukautuu koulutuksen aikana mallin suorituskyvyn mukaan. Tämä lähestymistapa voisi tehostaa koulutusta ja auttaa saavuttamaan optimaalisen tuloksen nopeammin, sillä oppimisnopeuden säätyminen koulutuksen edetessä voi auttaa mallia liiallista konvergoitumaan tehokkaammin ilman optimointia. Lisäksi muiden optimointialgoritmien, kuten AdamW ja Rangerin, kokeileminen voisi tuoda lisää suorituskykyparannuksia erityisesti suuremmilla aineistoilla.

4 Lainaukset ja viittaukset

Mallin kehitysprosessissa ja suunnittelussa on hyödynnetty ChatGPT 4.0- ja o1-preview-malleja erityisesti koodin luomisessa ja teknisten ongelmien ratkaisemisessa. Tämä on nopeuttanut kehitystyötä ja auttanut syventämään ymmärrystä teknisistä haasteista. Mallin raportointiin liittyvät ratkaisut ja päätökset, kuten analyysien toteutustapa ja tulosten esitystapa, ovat meidän suunnittelemia ja toteuttamia.

Raportin kirjoittamisessa on käytetty ChatGPT:tä apuna kirjoitusvirheiden korjaamisessa ja oikoluvussa, mutta varsinainen teksti on kirjoitettu kokonaan meidän toimesta

5 Itsearvoinnit

Ryhmätyö jaettiin tasaisesti molemmille. Kumpikin osallistui mallin koodaamiseen sekä raportin kirjoittamiseen. Alla molempien itsearvionti.

Denis Eskelisen itsearvointi:

Osallistuin aktiivisesti projektin toteuttamiseen alusta alkaen. Projektin alkuvaiheessa suunnittelimme koodin rakenteen ja pohdimme parhaita mahdollisia lähestymistapoja. Tämän jälkeen aloitin algoritmin pohjan toteuttamisen, jota kehitettiin edelleen yhdessä Laurin kanssa projektin loppuvaiheeseen asti. Projektin keskivaiheessa osallistuin mallin koulutukseen ja optimointiin, jotta saavutimme parhaan mahdollisen suorituskyvyn. Loppuvaiheessa olin mukana laatimassa loppuraporttia. Koko projekti toteutettiin Discordin kautta, ja käytimme ChatGPT:tä apuna tiedonhakuun, neuvojen saamiseen ja koodin kirjoittamiseen.

Suurimmat haasteet liittyivät mallin toteutukseen ja suunnitteluun. Prosessin aikana olen saanut syvällisemmän ymmärryksen mallin toiminnasta ja parametrien merkityksestä.

Lauri Komulaisen itsearviointi:

Osallistuin aktiivisesti projektin suunnitteluun ja toteutukseen alusta alkaen. Projektin alkuvaiheessa työskentelimme tiiviisti yhdessä Discordin välityksellä, mikä auttoi hahmottamaan projektin kokonaiskuvaa ja löytämään yhteisen suunnan mallin kehittämiselle. Osallistuin jokaiseen projektin vaiheeseen; mallin kodaamiseen, optimoimiseen sekä raportin kirjoittamiseen. Koodin luonnissa käytin apuna ChatGPT:tä, mikä nopeutti ongelmanratkaisua ja auttoi kokeilemaan eri lähestymistapoja tehokkaasti.

Kokonaisuutena haastavinta projektissa oli mallin arkkitehtuurin suunnittelu, erityisesti kerrosrakenteen ja hyperparametrien optimoinnin osalta. Parhaan optimointiyhdistelmän löytäminen vaati paljon kokeilua ja tarkkaa analysointia, sillä pienetkin muutokset saattoivat vaikuttaa suorituskykyyn merkittävästi. Tässä prosessissa sain syvemmän ymmärryksen mallin optimoinnista ja hyperparametrien merkityksestä.

Opin myös analysoimaan mallin tuloksia ja tulkitsemaan koulutuskäyriä, mikä auttoi arvioimaan, miten eri muutokset vaikuttivat mallin suorituskykyyn. Tämä projekti antoi

erinomaisen käsityksen mallin kehittämisestä ideasta toteutukseen ja tarjosi arvokasta kokemusta siitä, mitä osa-alueita on tärkeä tarkastella mallin tehokkuuden varmistamiseksi.

Liitteet

Malli 1,

Malli 1

Mallin mloU & mPA:

mIoU (Mean Intersection over Union): 0.5954

mPA (Mean Pixel Accuracy): 0.9468

Hyperparametrit:

• Koulutuskierrokset (Epochs): 10

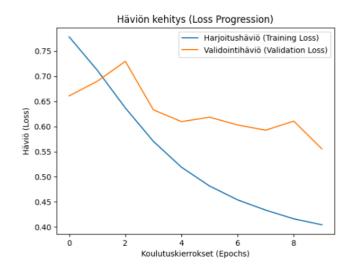
• Oppimisnopeus (Learning Rate): 1e-05

• Eräkoko (Batch Size): 16

• Poisjättöprosentti (Dropout Rate) 0.2

• Optimointialgoritmi (Optimizer): Adam

Kuvat:

Segmentointikuva: 012 Se

Malli 2,

Malli 2

Mallin mloU & mPA:

mloU (Mean Intersection over Union): 0.6027

mPA (Mean Pixel Accuracy): 0.9470

Hyperparametrit:

• Koulutuskierrokset (Epochs): 25

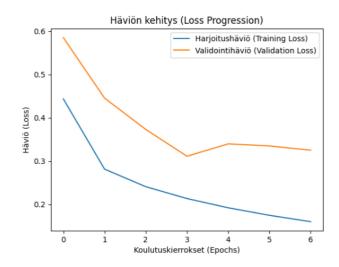
• Oppimisnopeus (Learning Rate): 0.0001

• Eräkoko (Batch Size): 8

• Poisjättöprosentti (Dropout Rate) 0.3

• Optimointialgoritmi (Optimizer): Adam

Kuvat:

Malli 3,

Malli 3

Mallin mloU & mPA:

mIoU (Mean Intersection over Union): 0.5265

mPA (Mean Pixel Accuracy): 0.9260

Hyperparametrit:

• Koulutuskierrokset (Epochs): 25

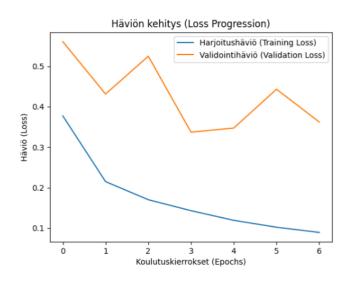
• Oppimisnopeus (Learning Rate): 0.0001

• Eräkoko (Batch Size): 4

• Poisjättöprosentti (Dropout Rate) 0.5

• Optimointialgoritmi (Optimizer): Adam

Kuvat:

Segmentointikuva: 012 Segmentointikuva: 015

Malli 4,

Malli 4

Mallin mloU & mPA:

mIoU (Mean Intersection over Union): 0.7016

mPA (Mean Pixel Accuracy): 0.9667

Hyperparametrit:

• Koulutuskierrokset (Epochs): 20

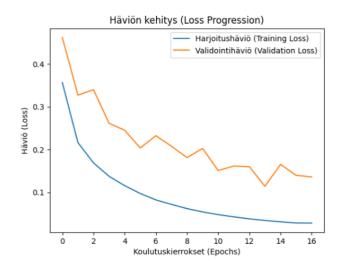
• Oppimisnopeus (Learning Rate): 0.0001

• Eräkoko (Batch Size): 4

• Poisjättöprosentti (Dropout Rate) 0.4

• Optimointialgoritmi (Optimizer): Adam

Kuvat:

Segmentointikuva: 012 Segmentointikuva: 015

Malli 5,

Malli 5

Mallin mloU & mPA:

mIoU (Mean Intersection over Union): 0.8570

mPA (Mean Pixel Accuracy): 0.9854

Hyperparametrit:

• Koulutuskierrokset (Epochs): 15

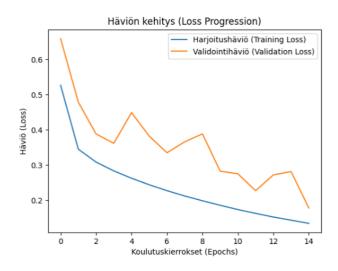
• Oppimisnopeus (Learning Rate): 0.0001

• Eräkoko (Batch Size): 8

• Poisjättöprosentti (Dropout Rate) 0.3

• Optimointialgoritmi (Optimizer): Adam

Kuvat:

Segmentointikuva: 012

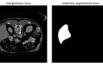

Malli 6,

Malli 6

Mallin mloU & mPA:

mIoU (Mean Intersection over Union): 0.5915

mPA (Mean Pixel Accuracy): 0.9460

Hyperparametrit:

• Koulutuskierrokset (Epochs): 20

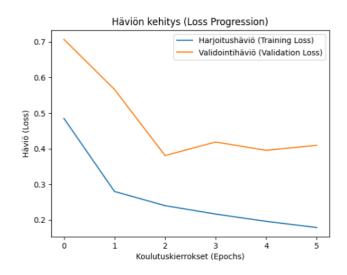
• Oppimisnopeus (Learning Rate): 0.0001

• Eräkoko (Batch Size): 8

• Poisjättöprosentti (Dropout Rate) 0.4

• Optimointialgoritmi (Optimizer): Adam

Kuvat:

Segmentointikuva: 012 Segmentointikuva: 015 Segmentointikuva: 016

Malli 7,

Malli 7

Mallin mloU & mPA:

mIoU (Mean Intersection over Union): 0.8059

mPA (Mean Pixel Accuracy): 0.9800

Hyperparametrit:

• Koulutuskierrokset (Epochs): 25

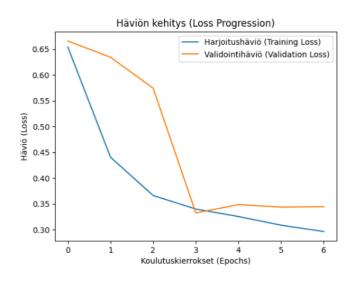
• Oppimisnopeus (Learning Rate): 0.0001

• Eräkoko (Batch Size): 16

• Poisjättöprosentti (Dropout Rate) 0.2

• Optimointialgoritmi (Optimizer): Adam

Kuvat:

Segmentointikuva: 012

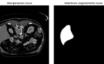
Segmentointikuva: 015

Segmentointikuva: 016

Malli 8,

Malli 8

Mallin mloU & mPA:

mIoU (Mean Intersection over Union): 0.9665

mPA (Mean Pixel Accuracy): 0.9970

Hyperparametrit:

• Koulutuskierrokset (Epochs): 20

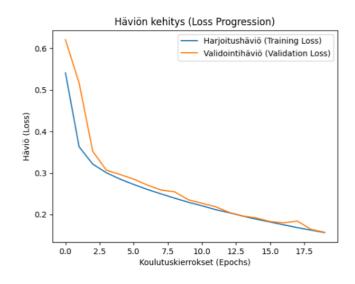
• Oppimisnopeus (Learning Rate): 0.0001

• Eräkoko (Batch Size): 16

• Poisjättöprosentti (Dropout Rate) 0.1

• Optimointialgoritmi (Optimizer): Adam

Kuvat:

Segmentointikuva: 012 Segmentointikuva: 015 Segmentointikuva: 016

Malli 9,

Malli 9

Mallin mloU & mPA:

mIoU (Mean Intersection over Union): 0.9383

mPA (Mean Pixel Accuracy): 0.9938

Hyperparametrit:

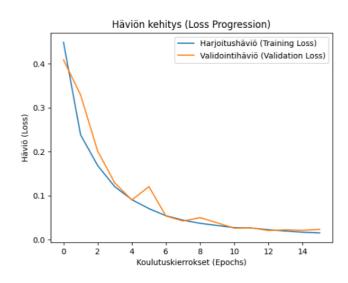
Koulutuskierrokset (Epochs): 20
 Oppimisnopeus (Learning Rate): 0.001

• Eräkoko (Batch Size): 16

• Poisjättöprosentti (Dropout Rate) 0.4

• Optimointialgoritmi (Optimizer): Adam

Kuvat:

Segmentointikuva: 012 Segmentointikuva: 015

Malli 10,

Malli 10

Mallin mloU & mPA:

mIoU (Mean Intersection over Union): 0.9749

mPA (Mean Pixel Accuracy): 0.9978

Hyperparametrit:

• Koulutuskierrokset (Epochs): 15

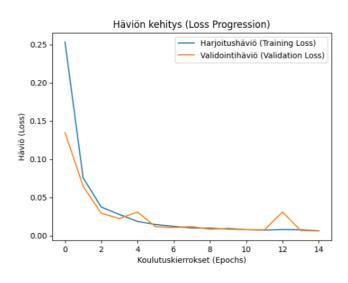
• Oppimisnopeus (Learning Rate): 0.001

• Eräkoko (Batch Size): 4

• Poisjättöprosentti (Dropout Rate) 0.1

• Optimointialgoritmi (Optimizer): Adam

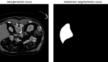
Kuvat:

Malli, 11

Malli 11

Mallin mloU & mPA:

mIoU (Mean Intersection over Union): 0.5635

mPA (Mean Pixel Accuracy): 0.9462

Hyperparametrit:

• Koulutuskierrokset (Epochs): 15

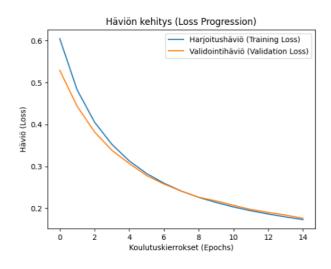
• Oppimisnopeus (Learning Rate): 0.0001

• Eräkoko (Batch Size): 4

• Poisjättöprosentti (Dropout Rate) 0.1

• Optimointialgoritmi (Optimizer): SGD

Kuvat:

Segmentointikuva: 015

Malli 12,

Malli 12

Mallin mloU & mPA:

mIoU (Mean Intersection over Union): 0.3906

mPA (Mean Pixel Accuracy): 0.8885

Hyperparametrit:

• Koulutuskierrokset (Epochs): 15

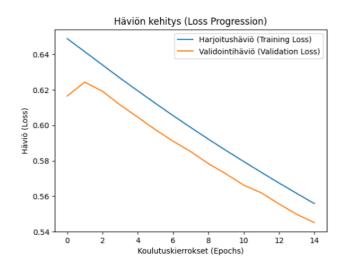
• Oppimisnopeus (Learning Rate): 1e-05

• Eräkoko (Batch Size): 8

• Poisjättöprosentti (Dropout Rate) 0.3

• Optimointialgoritmi (Optimizer): SGD

Kuvat:

Segmentointikuva: 012 Segmentointikuva: 015

Malli, 13

Malli 13

Mallin mloU & mPA:

mIoU (Mean Intersection over Union): 0.4507

mPA (Mean Pixel Accuracy): 0.9090

Hyperparametrit:

• Koulutuskierrokset (Epochs): 20

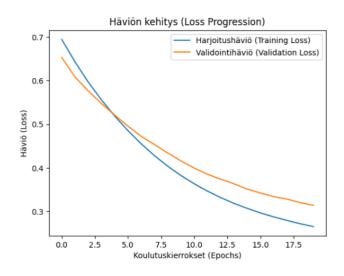
• Oppimisnopeus (Learning Rate): 0.0001

• Eräkoko (Batch Size): 8

• Poisjättöprosentti (Dropout Rate) 0.5

• Optimointialgoritmi (Optimizer): SGD

Kuvat:

Segmentointikuva: 012 Segmentointikuva: 015 Segmentointikuva: 016

Malli 14,

Malli 14

Mallin mloU & mPA:

mIoU (Mean Intersection over Union): 0.1165

mPA (Mean Pixel Accuracy): 0.3138

Hyperparametrit:

• Koulutuskierrokset (Epochs): 15

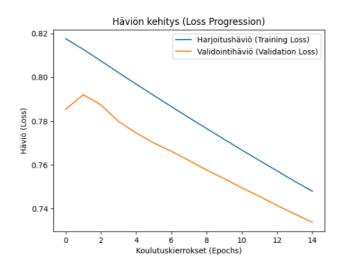
• Oppimisnopeus (Learning Rate): 1e-05

• Eräkoko (Batch Size): 16

• Poisjättöprosentti (Dropout Rate) 0.4

• Optimointialgoritmi (Optimizer): SGD

Kuvat:

Malli 15,

Malli 15

Mallin mloU & mPA:

mIoU (Mean Intersection over Union): 0.4135

mPA (Mean Pixel Accuracy): 0.8852

Hyperparametrit:

• Koulutuskierrokset (Epochs): 15

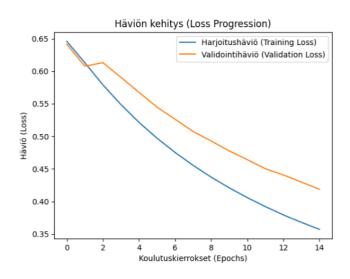
• Oppimisnopeus (Learning Rate): 0.0001

• Eräkoko (Batch Size): 16

• Poisjättöprosentti (Dropout Rate) 0.4

• Optimointialgoritmi (Optimizer): SGD

Kuvat:

Segmentointikuva: 015

